

Šiame numeryje:

Justino Marcinkevičiaus „Dienoraštis be datų“.
Pasauliniuose meno forumuose: pokalbis su Tomu Venclova.
Klasikinių formų bei linijų puoselėtojas Algimantas Kezys, S.J.
Alfonso Nykos-Niliūno eilėraščiai ir jo 60 metų sukaktis.
Išleidžiama Telšių vyskupija.
Lektuvus skrenda žmogaus jėgomis.
Mūsų kalba: dalyvinės aplinkybės.
Antano Vaičiulaičio poezijos knyga.
Lietuvių ekslibriai.
Žibuntas Mikšys Chicagos miesto centre.
Audrius Plioplys dailės pasaulyje.

Kertinė Parasė

Justino Marcinkevičiaus „Dienoraštis be datų“

„Emigracijos šaka džiūsta, o mūsų po daugelio metų vėl teks svarstyti, kiek Justinas Marcinkevičius, tas nuolat nusidėdantis ir vėl lyriškai atgailojantis dailės klasikas, kiek jis yra lietuviškas ir kiek sovietiškas“ — rašo savilaidinė „Pastogė“ (2 Nr.).

Ištraukos iš Justino Marcinkevičiaus „Dienoraščio be datų“ „Pergalės“ kovo numeryje tai savotiškas Marcinkevičiaus atsakymas į šį klausimą. Svarbus lietuvių poetas ir dramaturgas pasisako atvirai, kaip įprasta, apnuogina kai kuriuos savo skaudulius ir mėgina paliesti tautos žaizdas. Šis Marcinkevičius brandesnis už mūsų ankščiau pažinotą jį. Kadaisi pagal užsakyką pataršes konformizmą ir paklusnų garbinančią apysaką. „Pušis, kuri juokiasi“, poetas dabar stengiasi nekartoti oficialiojo žargono — atmeta naivų progresą sąvoka, nenukreipia akių nuo žmogaus aklaivietės bei „blogio galybės“ ir žavisi ne konformistais, o žmonėmis, stojančiais į žūbūtinę kovą su nenugalimomis pabaisomis. Vienąsyk „Tiesos“ skiltyse piktinėjis savo tautiečių, kuris reikalavo, kad auto-buso konduktorė Lietuvos sostinėje kreiptųsi į lietuviškai, o ne rusiškai, Marcinkevičius dabar su nepaprastu pamaldumu klaupiasi prieš lietuvišką žodį ir sielojasi dėl jį supančių pataršų. „Dienoraštis be datų“ dažnai suskamba kaip meilės pjesmė lietuvių kalbai ir tėvynei — ne „didžiai tėvynei“, bet Lietuvai.

Tai gražūs ir geri žodžiai, kurių Lietuva šiandien yra pasiilgusi. Tačiau tarp tų žodžių plešiasi didelės tylos ir tūno smulkių nutylėjimai. Marcinkevičiaus dienoraščio idėjos, įvykiai, vargai, užuominos pasilieka oficialiai apgubutos teritorijos ribose. Didžiulė Lietuvos ir visos Rytų Europos patirties teritorija — cenzorių įstaigos, lageriai, kalė-

jimai, politinės psichiatrinės, Taškento rezolucijos, kitataučių persekiojimas, oficialiųjų metų epopeja, nutildyti poetai, pavergtos tautos — visa tai Marcinkevičiaus dienoraštyje neegzistuoja, lyg to iš viso nebūtų buvę. Tie nutylėjimai ir praleidimai nėra jau toks nepaprastas dalykas — daug padorių rašytojų Rytų Europoje stengiasi kaip nors išsitemti oficialios literatūros ribose ir jas praplėsti. Bet Marcinkevičius neiškenčia nepasigyręs. Kai kažkas jam pasiūlė imtis „pavojingos“ temos, nes „tauleis“, jis atsakė: „Niekas nieko niekada man nėra leides. Už dalykus, kurie lyg ir buvo draudžiami, kovojau“. Ir priekaištinaigai priduria: „Nenorime ir bijome rizikos“.

Taip konkreti cenzūros institucija, kurios veikla kiekvienam rašytojui ir menininkui intymiai pažįstama, sutraukiama į sąlyginę užuominą: „lyg ir draudžiama“. Kažin ar kam imponuos ir Marcinkevičiaus „kova“. Tikrai „pavojingų“, uždraustų temų jis niekad nėra liets. O Lietuvoje buvo, tebėra ir vis gausėja žmonių, kurie tikrai kovojo prieš oficialiuosius draudimus. „Drausių“ garbei mes giedam giesmes, rašo Marcinkevičius. Bet drausių nėra specifondų sąrašuose ir priespaudos apeigų tribūnose; drašieji neteko darbo ir duonos, rizikavo savo laisve ir gyvybe, atsidūrė Sibire ar buvo ištumti į užsienį. Kad ir kukliausias savilaidinis eilėraštinis savo drąsa toli pralenkia Marcinkevičiaus „drašą“.

Is kur ir kaip į „Dienoraštį be datų“ susirinko tos tylos ir tuštumos? Atsakymui pasiklausykime savilaidinės „Pastogės“ pirmo numerio vedamojo: „Būti laisvu meno žmogumi — tai ne tik mesti iššūkį išorinei cenzūrai, bet visų svarbiausia nugalėti sąvyje klastingiausią menininko

PASAULINIUOSE MENO FORUMUOSE

Pokalbis su Tomu Venclova, poezijos festivaliui Rotterdame pasibaigus

tomas venclova
litauwen

Gedicht

Als in een foto, het is uitgestrekt én gevaarlijk.
De luchten trekken terug van de daken der huizen.
Nu zij hebben verteerd de witte pest van de stad.
De vroege vorst dringt door in onze woorden.
Verzengt onze monden en longen.
In het rijk door de gevangen zeeën.

Het verleden geeft geen tekens
De verduisterde zon slaat tegen de grond.
En onze reizen gaan voorgoed ten einde
Waar onze geboorteplaats, impasse, en laat
Onherstelbaar streng worden.
En de zuilen van het Paestum verzinken in het moeras.

Dinsdag. Helder weer. Bijna winter.
De laaglanden drukken tegen de Finse kust
En omgeven de haven.
Misschien dan of misschien vroeger
Het uur breekt boven de rivier
En tijd wordt herschapen in gebaar.

naar de Engelse vertaling door Jonas Zdanys

Vienas 18 (Tomas Venclova) skirtingų festivalio leidinio „Poetry '80 International Rotterdam“ puslapy, su poeto gyvenimo ir kūrybos apžvalga bei olandų kalbos išverstis jo eilėraščių.

svarbius dalykus. Pirmiausia, Lietuva ima traukti pasaulio kultūrininkų ir plačiosios visuomenės dėmesį nemažiau už daugelį kitų šalių (ir ji traktuojama būtent kaip šalis, kaip valstybė, tegu ir laikinai ištrinta iš žemėlapių). Tai daugelio mūsų žmonių

nuopelnas; ne vienas už tai sumokėjo gyvybe ar kalėjimo terminais. Antra, lietuviai šiandien yra visiškai pajėgūs reikštis pasauliniuose meno (ar mokslo) forumuose, pasaulinių standartų lygmenyje. Įrodymų pastaraisiais metais nestinga — visų ir

nesuminėsi. To pasiekime sunkiomis mūsų tautai sąlygomis, bet vis dėlto pasiekėme.

— Ar teko panašia proga kur nors nuvykti, gyvenant Lietuvoje? Kokiu mastu ir kokių spindulių gali Lietuvoje bekuriantis

— Kas buvo jums staigmena ir kas nestraigmena Rotterdame?

— Čia gal reikėtų apie Poetry International kiek plačiau pasakoti. Jis yra kasmetinio Olandijos festivalio (Holland Festival) dalis. Vasaromis į Olandiją — ne tik Rotterdame bet ir Amsterdamą, Haagą — sukviečiami žymiausi pasaulio teatrai, muzikiniai ir šokio kolektyvai; vyksta taip pat ir įdomios meno parodos. Viso to pasižiūrėti suguža, kaip sakoma, pusė Europos ir gal ketvirtis Amerikos. Sunku tik apsispręsti, kur eiti — ar į vokišką Mozarto „Stebuklingosios fleitos“ pastatymą Haagoje, ar į Bhutano karališkojo baleto pasirodymą Rotterdame; ir viduramžių muzikos koncertą Amsterdamo, ar gal į bolivišką kamavalą „Diabla del Oruro“ Utrechte; gal verta pasiklausyti Hindemitho, kurio veiklą dirguoja neseniai iš TSRS pabėgęs Kirilas Kondrašin, o gal geriau Aischilo, kurį rodo Vakarų Berlyno trupė... Be to, atvažiuo dar visa puokštė superavangardinių teatrų, kurie gatvėse ir ne tik gatvėse rengia alternatyvinių „Klounų festivalių“. Žodžiu,

(Nukelta į 2 psl.)

Algimantas Kezys, S. J.

Nr. 17 — Kolonijinėse Williamsburg, Virginijoje, 1971

Pokalbis su Tomu Venclova

(Atkelta iš 1 psl.)

Olandijoje buvo kas veikti, ir staigmenų niekam nestigo.

Pats Poetry International vyko didžiulėje Rotterdamo koncertų salėje „de Doelen“, kurios architektūra, ypač vario stogas, man kiek priminė naująjį Vilniaus operos teatrą. Rotterdamas — vienintelis Olandijos miestas, beveik visiškai sunaikintas per pastarąjį karą; jis atstatytas labai modernus, ir Rotterdame Mėn. fondas, kurio globoje yra Poetry International, rūpinasi, kad miesto kultūrinis gyvenimas turėtų tarptautinį ir avangardinį skonį. Tai, žinoma, liečia ir poetus.

Nors buvau informuotas, kad šiemet mano eilės, pasirinktos vad. „vertimo projektui“, vis dėlto nustebo, kai sužinojau, ką tai praktiškai reiškia. „Vertimo projektas“ yra beveik Poetry International asis. Visi festivalio dalyviai verčia ir savo kalbas kurios nors mažos tautos poetą. Vertimai skaitomi baigiamajame, didžiausiam literatūros vakare; taip pat ir visas Poetry International iš dalies nudažomas atitinkamos kultūros spalvomis — tai yra, šiemet jis praėjo Lietuvos ženklu. Pačią pirmąją dieną, nelyginant įvadas, buvo parodytas Jono Meklo filmas apie Lietuvą (beje, kulturaliose girdėjau apie jį puikių atsiliepimų). Buvo ir kiek lietuviškos muzikos, įskaitant vieną partizanų dainą. Veikė lietuviškos knygos (tiek Lietuvos, tiek išsivijusių) parodėlė. Vienas didžiausių Olandijos laikraščių „NRS Handelsblad“ skyrė visą puslapį interviu apie Lietuvą ir jos reikalus; taip pat daviau platų interviu ir kultūriniam žurnalui „Tijds“.

— Ką festivaly skaitėte ir kaip buvot sutiktas auditorijos?

— Skaičiau du kartus: iš pradžių apie dešimt eilėraščių viename iš vakarų, drauge su keliais kitais poetais. Čia kiekvienas gauna apie pusvalandį, į kurį turi sutilpti eilės originalo kalba ir jų olandiški vertimai. Antrasis kartas buvo „vertimo projekto“ pristatymas baigiamajame vakare. Tam pasirinkau du eilėraščius, rašytus jau emigracijoje: „Berlyno metro, Hallesches Tor“ (spausdintas Metmenyse) ir „ugnyje...“ (spausdintas Aiduose). Pirmasis eilėraščių kalba apie Berlyno sieną, taigi apie šiuo dienų padalytą pasaulį; antrasis yra veikiau abstraktus. Perskaičiau abu lietuviškai, po to visi kiti poetai skaitė juos savo kalbomis, tatau jau užima žymiai daugiau laiko — pagrindinę baigiamąją vakaro dalį. Ta pačia proga buvo ir daugiau pakalbėta apie Lietuvą, jos padėtį ir viltis. Auditorija, ypač per baigiamąjį vakarą, priėmė eilėraščius gerai — sakyčiau, net labai gerai. Manau, ne tik dėl jų pačių, bet ir iš solidarumo su Lietuva.

— Ar festivalyje buvo jaučiama kokia nors bendra pasaulinė dabarties poezijos raida, ar kiekviena tauta turi savo, kitų nepakartojamą kelią?

— Pasaulinė poezija šiandien yra beveik neaprepiama įvairiųjų. Gal tikrų milžinų, tokių kaip Pasternakas ar Dylan Thomas, joje ir stanga, o gal tai tik optinė apgaule, atsiradusi dėl perspektyvos stokos. Labai skiriasi Vakarų ir Rytų Europos poetų keliai: vakariečiai, apsimantys anarchiškais, rytiečiai disciplinuoti, labiau vertina kultūrinę tradiciją, kuri juo kraštuose taip žiauriai pažeista (žinoma, ir tarp vienu, ir tarp kitų yra išimčių). Apie „trečiojo pasaulio“ poetus man sunku spręsti, bet jie, atrodo, artimesni vakariečiams. Kokio nors „bendro vardiklio“, kaip savo metu romantizmas ar simbolizmas, poezijoje šiuo metu nėra — nebent juo laikytum pilną eksperimentą.

— Idomu, kas sudaro tokio pasaulinio poezijos festivalio auditoriją?

— Nors teatrai bei koncertai buvo poetams didelė konkurencija, salė anaipol neliko tuščia — į vakarus ateidavo maždaug 500–600 žmonių, o į baigiamąjį vakarą atėjo ir daugiau. Kas sudarė auditoriją, sunku pasakyti, vyravo turbūt jaunimas, be olandų buvo nemažai ir įvairių šalių turistų. Atvyko ir Olandijos bei Belgijos lietuvių — tiesa, tuose kraštuose jų nedaug. Amsterdamo gyvena vilnietis literatas Isakas Kaplanas, visai nesenai pasitraukęs iš Lietuvos. Puikiai mokėdamas lietuviškai ir olandiškai, jis labai daug prisidėjo prie „vertimo projekto“ ir iš viso teikė neįkainojamas pamas. Pažįstu jį dar iš Vilniaus. Šioje vietoje norėčiau jam viešai padėkoti.

— Kuriuos kitų tautų poetus esate festivalyje sutikęs ir ką jiems reiškia aplamai Lietuva, lietuviai ir lietuvių literatūra?

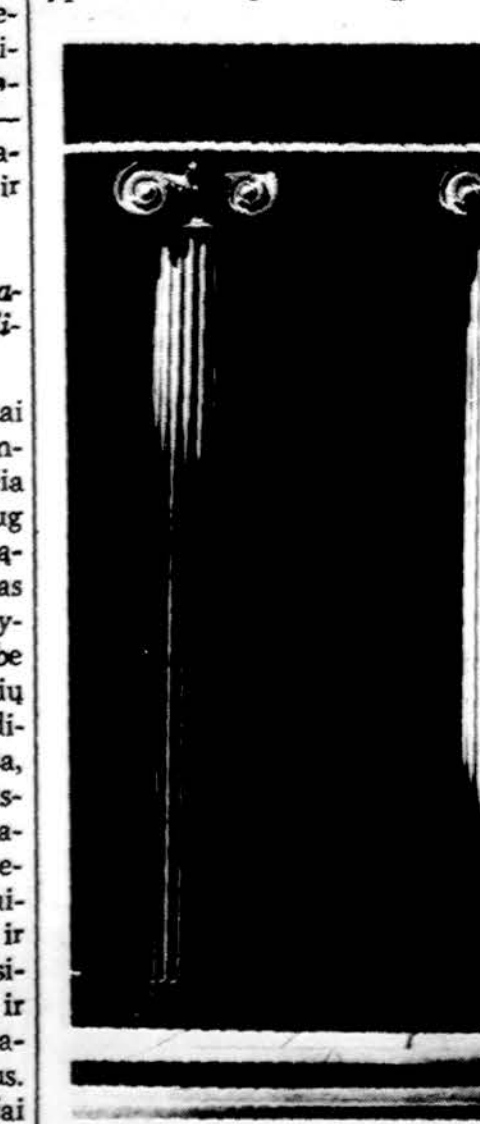
— Keli kvietieji poetai į festivalį neatvyko. Lenkijos valdžia neišleido Stanislawo Barancza, kuris šiuo dienų lenkų poezijoje yra bene stipriausias. Mat, jis — šimtaprocentinis disidentas. Nemenkesnis už jį disidentas Kurt Bartsch iš Rytų Vokietijos atvažiavo, tačiau tenyščiai pasieniečiai atėmė visas jo knygas ir rankraščius... Buvo vengras György Dalos (Vengrijoje pastaruoju metu nebespausdinamas), danas Uffe Harder, anglas Kenneth White, švedas Lasse Soederberg, suomis Pentti Saarikoski (beje, gerai žinomas Estijoje), jurgoslavas Vasko Popa, Vakarų Vokietijos poetas Michael Krueger, izraelietis Amir Gilboa, itin idomus aš Desmond O'Grady.

Apie Lietuvą ir lietuvių beveik visi yra šį tą girdėję. Kartais tos žinios pasiekia poetus savotiškais keliais. Ne vienas yra skaitęs vokiečio Johannes Bobrowski romaną apie Donelaitį „Lietuviški klavesinai“ — tas romanas (kurio veikėjų tarpe yra, beje, ne tik Donelaitis, bet ir Vydušas) Lietuvą stačiai išgarsino Europos intelektualų tarpe. Michael Krueger skaitė net ir patį Donelaitį, išverstą Hermannu Buddensiege. György Dalos keletis kartus yra buvęs Lietuvoje (su juo turime bendrų pažįstamų Budapešte ir Vilniuje). Amir Gilboa bendrauja su mūsų Iechoku Meru, taigi apie Lietuvą irgi gerai informuotas. Desmond O'Grady girdėjęs apie lietuvių ir aiškių kalbų ryšius bei dabartines Lietuvos kovas, primenantias Arijos kovas šio amžiaus pradžioje. Tada nenustabu: prieš Rotterdame buvau sustojęs Arijos sostinėje Dubline ir tenai centrinėje gatvėje, priešais Dublino paštą (kurio pastatas, beje, yra arių tautinė šventenybė, nes ten gynėsi nuo anglių jų sukilėliai) mačiau didžiulį Nijolės Sadūnaitės portretą.

Kasdien po porą valandų dirbome prie „vertimo projekto“. Tie visų poetų susitikimai virsdavo seminarais apie Lietuvą, lietuvių kultūrą ir kalbą. Tikiuosi, po jų susidomėjimas Lietuva ir orientacija jos reikaluose dar kiek padidės.

— Ar festivalyje buvo jaučiama kokia nors bendra pasaulinė dabarties poezijos raida, ar kiekviena tauta turi savo, kitų nepakartojamą kelią?

— Pasaulinė poezija šiandien yra beveik neaprepiama įvairiųjų. Gal tikrų milžinų, tokių kaip Pasternakas ar Dylan Thomas, joje ir stanga, o gal tai tik optinė apgaule, atsiradusi dėl perspektyvos stokos. Labai skiriasi Vakarų ir Rytų Europos poetų keliai: vakariečiai, apsimantys anarchiškais, rytiečiai disciplinuoti, labiau vertina kultūrinę tradiciją, kuri juo kraštuose taip žiauriai pažeista (žinoma, ir tarp vienu, ir tarp kitų yra išimčių). Apie „trečiojo pasaulio“ poetus man sunku spręsti, bet jie, atrodo, artimesni vakariečiams. Kokio nors „bendro vardiklio“, kaip savo metu romantizmas ar simbolizmas, poezijoje šiuo metu nėra — nebent juo laikytum pilną eksperimentą.

Algimantas Kezys, S. J.

Algimantas Kezys, S. J.

Nr. 24 — Tarp parko kėdžių, Bevilje, IL, 1969

Klasikinių formų bei linijų puoselėtojas

POSTERS, VOL. 1-4, Algimanto Kezys meniško fotografijų knygos. Kiekviename tome yra 32, didelio formato (17 x 23 colių) fotografijos, kurias galima lengvai išimti, jei norima pakabinti jas ant sienos. Kiekvieno tomo pradžioje yra įžanga, kurias angliškai parašė Hugh Edwards, Bruno Markaitis, Algirdas Kurasas ir George Lane. Vieno tomo kaina \$75.00. Tiražas — 300 egz. (išskyrus pirmojo tomo, kurio yra išleista 750 egz.). Kiekviena knyga sumuoneta ir autografuota. Išleido Loyolos universiteto leidykla Chicagoje.

Ne per seniausiai pasirodė trys pirmieji Algimanto Kezys S. J. nuotraukų plakatų tomai. Netrukus po to išėjo ir ketvirtasis tomas. Tai natūralus žingsnis į di-

desnį formatą, į formatą, kuris leidžia žiūrovui lengviau įsivelgti bei įvertinti jo darbus. Kadangi kiekvieną reprodukciją galima atskirai išplėsti, tai įgalina pavienias nuotraukas įvertinti ir pasikabinti ant sienų. Aišku, net ir vieno viso tomo išskabinimas sudarytu pilnateise paroda. Tačiau tai taip pat įgalina laikas nuo laiko keisti išskabintą nuotrauką. Tai naikina nuobodumą, būto ar raštinės dekoravime. Sakysim, gydytojas, savo kabineto laukiamajame nuolat keisdamas nuotraukas, pacientų tar-

pe užsiangazuotų kaip jautrus fotografijos menui. Šie leidiniai nereprezentuoja vėliausius Algimanto darbus, o dar kartą mus perveda per tą nors senoką, bet neišsiamamą foto meno lobyną. Dauguma savo darbų Algimantas prisistato kaip formos ir turinio „meistras“. Kiek anksčiau pasirodžiusios jo foto knygos pavadinimas „Form and Content“ yra labai suglaustas, bet tikslus jo kryptis apibūdina. Jo kompozicijos kurtinios akmuo yra formų, bei linijų išdėstymas. Čia reikėtų pastebėti, kad daugelyje atvejų forma pirmuola prieš turinį, t. y. forma nulemia turinį, o ne turinys sudaro formą.

landų žurnale „Dam“, taip pat dauguma jų tikriausiai pasirodys ir atitinkamose šalyse. Beje, pastaruoju metu mano eilių angliškų vertimus spausdina aukšto prestižo žurnalai — „Encounter“ ir „Stand“. Iš eilių žinoma, Vakaruose negyvenama, — palikdamas Lietuvą aš tai puikiai žinojau, — bet tai antraeilis dalykas. Gal net žalinga daryti pragyvenimo šaltinį iš poezijos. Ge-

— Ar šiandieninei mūsų poezijai rastumėt kai kuriuos charakteringus bruožus ir ar jie būtų idomūs ir patrauklūs pasauliui?

— Mūsų poezija turi du svarbius ir patrauklius bruožus: artumą mitiniam bei ritualiniam archetipams ir labai stiprų sąryšį su dramatišku tautos likimu. Net poetai, „atsitumia“ nuo šių bruožių (Radauskas) juos kažkaip išsaugo; beje, gal jų kelias pats vaisingiausias. Manau, lietuvių poezija gali rimtai sudominti kitatautį, jeigu jis iš viso eilėmis domisi (tokių pasaulyje, kaip žinome, visada buvo nedaug), ir kai kuriuos to susidomėjimo reiškinys jau regime.

— Ryšium su dalyvaavimu šioje poezijos festivalyje, ar galima tikėtis jūsų poezijos vertimų pasirodymo kitomis kalbomis? Kokiomis? Ir kaip tai praktiškai būtų vykdoma?

— „Vertimo projekte“ mano du eilėraščiai buvo išversti į gerą tuziną kalbų, net į arabų ir japonų, nekaltant jau apie anglų, prancūzų, italų ir t. t. Ką besakysiu, tokių dalykų mūsų literatūros istorijoje dar nėra buvę. Keista buvo klausyti visiškai nepažįstamų garsų ir retkarčiais kažką savo juose atpažinti (o, pavyzdžiui, arabiškas tekstas — vertė egiptietis Ahmed Suwaylim — skambėjo pašalusiai gražiai). Visi vertimai bus išspausdinti (drauge su lietuvišku tekstu) o-

rai, kad turu ir kitą profesiją. — Asmeniškai, kas jums patiks labiausiai atmintina iš šios tarptautinės poetų viešnagės?

— Sunku atsakyti: viskas atsimintina. Toli gražu ne paskutinį vaidmenį vaidina ir tai, kad vėl atsirado proga nuvykti Europon (jau mėgstu kur kas labiau už Ameriką). Po festivalio važiuoju į Skandinaviją ir kelias kitas šalis.

— Ar žinote, kaip patinka jūsų poezija? — Patinka, kaip patinka. Toli gražu ne paskutinį vaidmenį vaidina ir tai, kad vėl atsirado proga nuvykti Europon (jau mėgstu kur kas labiau už Ameriką). Po festivalio važiuoju į Skandinaviją ir kelias kitas šalis.

Algimantas Kezys, S. J.

— Ar žinote, kaip patinka jūsų poezija? — Patinka, kaip patinka. Toli gražu ne paskutinį vaidmenį vaidina ir tai, kad vėl atsirado proga nuvykti Europon (jau mėgstu kur kas labiau už Ameriką). Po festivalio važiuoju į Skandinaviją ir kelias kitas šalis.

— Ar žinote, kaip patinka jūsų poezija? — Patinka, kaip patinka. Toli gražu ne paskutinį vaidmenį vaidina ir tai, kad vėl atsirado proga nuvykti Europon (jau mėgstu kur kas labiau už Ameriką). Po festivalio važiuoju į Skandinaviją ir kelias kitas šalis.

— Ar žinote, kaip patinka jūsų poezija? — Patinka, kaip patinka. Toli gražu ne paskutinį vaidmenį vaidina ir tai, kad vėl atsirado proga nuvykti Europon (jau mėgstu kur kas labiau už Ameriką). Po festivalio važiuoju į Skandinaviją ir kelias kitas šalis.

Algimantas Kezys, S. J.

Iš begalinės aibės mus supančių daiktų, bei jų detalių Algimantas išima labai mažą dalelytę tos aplinkos, kuri jo fotografijų rėmuose tampa pilnai išbaigta formų bei linijų sąranga. Jei pabandytumėme bet kurį kompozicinį elementą išimti, ar perkelti į kitą vietą, tuojau pastebėtume, kad nuotraukos kompozicija sugriūtų. Ta aplinkos dalelytė gali būti pastovi, atsele, nejudanti, kaip uolos, pastatai ar judanti gyvybė, kaip praleikiantis paukštis. Bet nesvarbu kokio pobūdžio ji bebūtų, ji yra reikalinga visam kompozicijos išpildymui, bei nuotraukos pilnumo išgavimui.

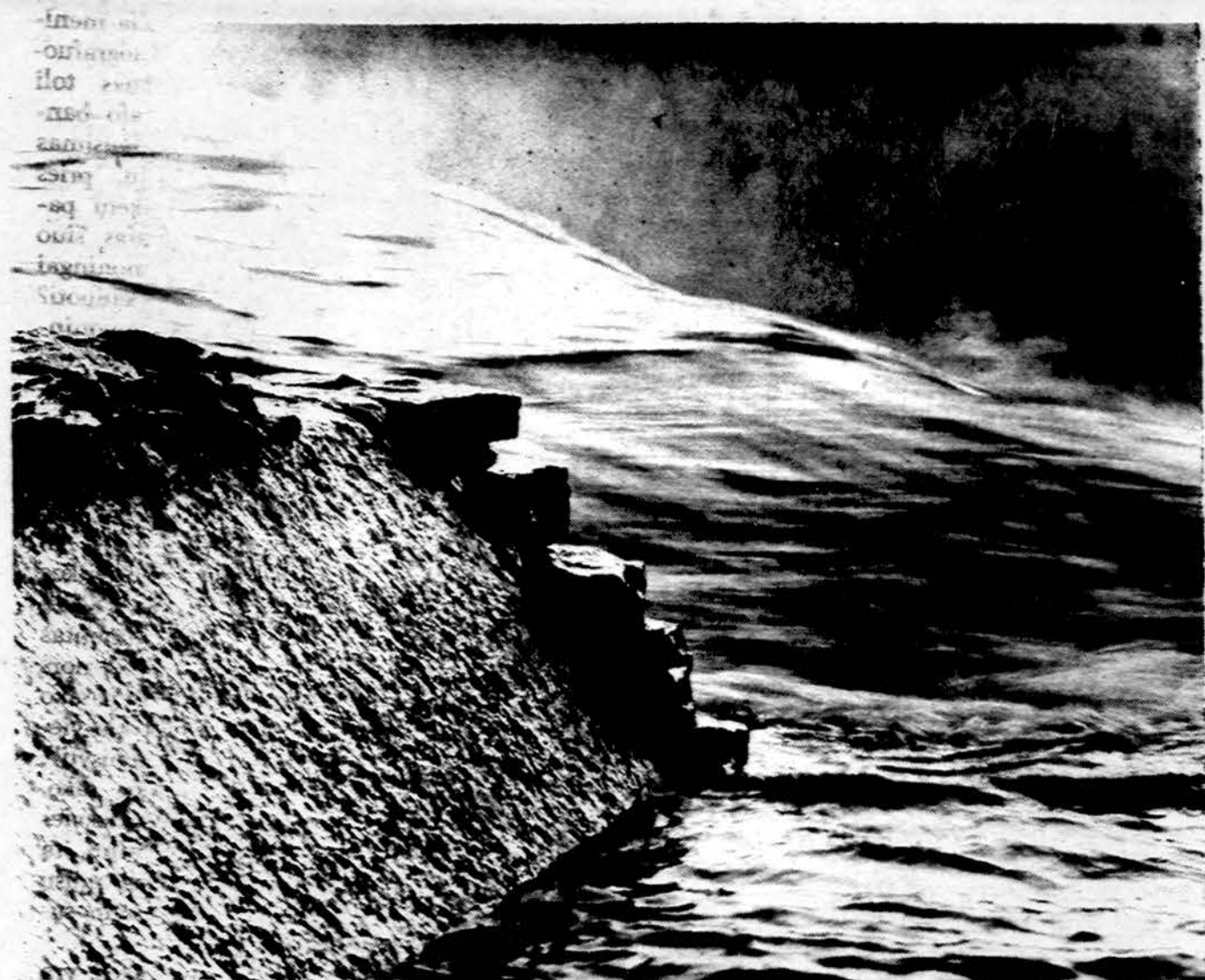
Algimanto fotografiniai objektai nėra kasdieniškai paviršutiniški. Jis gilinasi į aplinkos esmę, į pagrindinius elementus, sudarančius mūsų realų pasaulį. Pirmu žvilgsniu tie elementai kaip kam gali atrodyti nerealiūs, net abstraktūs. Tačiau tai yra todėl, kadangi mes neįpratę matyti atskirus, išbaigtus fragmentus. O iš tikrųjų tos mažosios bendrų grandioziųjų vaizdų dalelytės yra daug įdomesnės ir daugeliu atveju daug gyvesnės negu jų sudaroma visuma. Algimantas kaip tik ir parodo savo nuotraukose tuos struktūrinius elementus, kurie sudaro mūsų vaizdinį pasaulį. Jis tą pasaulį lyg persijoja per savo fotografinę prizmę ir palieka tik jam reikšmingus momentus. Vėliau, jau laboratorijoje, jis tik minimaliai apipavidalina savo kūrinių, paryskindamas svarbesnius kompozicinius bruožus. Esu tikras, kad kitas fotografas, stovėdamas toje pačioje vietoje, kur prieš minutę stovėjo ir fotografavo Algimantas, niekuomet nepakartos Algimanto nuotraukos.

Ką kūrėjas — menininkas bando pasakyti savo darbais? Tai labai dažnai keliamas klausimas, bet ne visuomet lengvai atsakoma. Atvejuose kur meno kūrinyje yra skirtas simbolizavimui ar net tiesioginiam atvaizdavimui istorinio įvykio bei kurios garsios asmenybės, šis klausimas

— Ar žinote, kaip patinka jūsų poezija? — Patinka, kaip patinka. Toli gražu ne paskutinį vaidmenį vaidina ir tai, kad vėl atsirado proga nuvykti Europon (jau mėgstu kur kas labiau už Ameriką). Po festivalio važiuoju į Skandinaviją ir kelias kitas šalis.

— Ar žinote, kaip patinka jūsų poezija? — Patinka, kaip patinka. Toli gražu ne paskutinį vaidmenį vaidina ir tai, kad vėl atsirado proga nuvykti Europon (jau mėgstu kur kas labiau už Ameriką). Po festivalio važiuoju į Skandinaviją ir kelias kitas šalis.

— Ar žinote, kaip patinka jūsų poezija? — Patinka, kaip patinka. Toli gražu ne paskutinį vaidmenį vaidina ir tai, kad vėl atsirado proga nuvykti Europon (jau mėgstu kur kas labiau už Ameriką). Po festivalio važiuoju į Skandinaviją ir kelias kitas šalis.

Algimantas Karys, S. J.

Nr. 13 — Nėgavos krantė, N. Y. 1968

(Atkelta iš 2 pusl.).

chioti jį prieš medžiaginę masę. Kompozicinė prasme ši gyvybė tampa centriniu objektu, kai tuo tampa nuotraukos visumą valdo negyva, kartais grėsinanti medžiaga. Gyvybė tampa tik miniatiūra prieš medžiagos milžiną, ir tokiu būdu įvedama įtampa tarp gyvybės ir medžiagos. Žengiant vien žingsnį toliau, galima sakyti, turime lyg ir psichologinį konfliktą tarp nors ir mažos, bet galvojančios būtybės ir negyvos masės. Tik pažvelkime į nuotrauką (Nr. 24). Čia totaliai vienišas žmogus yra lyg nešamas kėdžių jūros bangų. Jisai net nebando tos jūros kontroliuoti. Atvirkščiai, ta jūra, totaliai jį apsupusi, laiko savo nesruose. Bet anas žmogelis, neapsigandęs, tik pasinėręs savo mintyse, sėdi patenkintas, visai nepaisydamas tų kėdžių. Kitas pavyzdys pavyzdys būtu nuotraukos Nr. 8 ir Nr. 57. Čia vėl palyginti miniatiūrinis žmogus yra lyg grėsinamas pastatų didumu.

Norėtumėte padaryti dvi pastabas, kiek jos liečia Algimanto nuotraukose medžiaginės aplinkos panaudojimą. Pirmiausia, su labai mažais išmatavimais, Algimanto darbuose matome žmogaus sukurta aplinką, t. y. miestovaizdį: pastatus, bei pastatų fragmentus, jo gamtos nuotraukos yra daug retesnės ir tos pačios nepasidymi gamtos, kaip tokios, užkacoavimu. Tai tikriausiai atspindi jo gyvenimo didžiąją dalį, praleistą miesto aplinkoje, ir tai kad žmogaus sukurta aplinka, susidedanti iš aiškesnės griežtų linijų, telkia daugiau galimybių grafiškai stiprioms kompozicijoms.

Antroji pastaba liečia padalinimą nuotraukos erdvę tarp gyvybės objektų ir statinės aplinkos. Kaip jau anksčiau buvo pastebėta, Al-

gimantas didžiąją dalį nuotraukos ploto skiria negyvajai aplinkai, kurią įveda „maža“ gyvybė. Simbolinė prasme žiūrėti, galima sakyti, jog Algimantas mato žmogų, ar šiaip gyvą gamtos puse, lyg paskendusią medžiaginėje, negyvosios aplinkos jūroje. Jo nuotraukose mes, nematome gaivalingos, besiveržiančios gyvybės, kuri karaliautų šioje žemėje. Pas jį gyvybė yra lyg kampininkė šiame pasaulyje.

Visus foto menininkus galima suskirstyti į dvi pagrindines grupes. Vienai grupei priklauso tie, kurie išranda, kiti atpažinti priklauso tie, kurie suranda fotografuotą vaizdą. Išradėjai „sukuria“ nuotrauką, pasinaudodami įvairiomis techninėmis bei optinėmis priemonėmis. Jie taip pat manipuliuoja nuotraukos arba, geriau pasakius, negatyvus savo laboratorijose, iš kelių padarydami vieną, sujungtinę nuotrauką. Atradėjai gi nesinaudoja šiomis dirbtinėmis priemonėmis. Jie eina per pasaulį ir ieško išraiškų, jiems ką nors pasakančių daiktų sąrangą, ar gyvenimo momentą. Jie mums pristato tų tikrąjį pasaulį, kuris mus nuolat supa, tiesą, jį perleidami per savo fotografinę prizmą. Ši prizmė tačiau ne visuomet interpretuoja tą mums taip gerai pažįstamą, kasdieniška aplinką lygiai taip pat, kaip kad daugelis mūsų ją mato.

Pirmu žvilgsniu gali atrodyti, kad išradėjams turi būti daug sunkiau laboratorijoje sukurti nuotrauką, negu atradėjams tik nufotografuoti jau esančią aplinkos momentą. Tačiau iš tikrųjų yra atvirkščiai, o ypač tada, kai kalbame apie aukšto meninio lygio nuotrauką. Surasti ir išskirti vaizdinį momentą, duodantį tikslią kompoziciją ir tuo patiu turintį reikšmingą turinį,

gali tik gilaus meninio pajautimo ir „greitos akies“ foto menininkai.

Algimantas, be abejo, yra atradėjas ir, sakyčiau, aukšto lygio atradėjas. Aš dar pridurčiau, Algimantas yra klasikinis atradėjas — fotografas. O tokių jau mažai yra lietuvių. Jisai neprikrauja į savo nuotraukos fotografinio dizaino, t. y. pigios tematikos ar šigoniško margumo. Jisai yra labai santūrus savo kompoziciniuose elementuose. O jo darbų temoms taip pat nepretenduoja į reklaminių pripažinimą. Klasikinis paprastumas yra jo fotografinis antspaudas.

Klasikinis formų bei linijų puoselėtojas negali būti gilus portretistas, žmogaus psichės gyldentojas. Ir tai visiškai tinka Algimantui. Kartais kyla jausmas, ar tik jisai sąmoningai nevengia žmogaus artumo? Dauguma žmonių jo nuotraukose yra atokūs tiek pačiam fotografui, tiek žiūrovui. Jie yra naudojami tik nuotraukos nuotakai išgauti, bet visai ne kaip pagrindinis objektas. Algimantas nerodo jokio noro per žmogaus veidą gilintis į žmogaus charakterį ar jo išgyvenimus. Nors, variant šiuos toms, kaip deimantui sukūto keli darbai, kuriuose Algimantas priartėja ir prie žmogaus, tiksliau vaikų. Šiose nuotraukose (Nr. 71 ir Nr. 83) Algimantas lyg palūžęs išvysto vaikų paprastumą, ir neišlaikę nenufotografavęs tų reikšmingų momentų. Reikia pastebėti, kad Algimantas kituose savo leidiniuose turi daugiau ir, sakyčiau, jautresnių šio žanro nuotraukų. Šie Algimanto darbai nėra portretai tikra to žodžio prasme, o tik kelios prabėgančios vaikščiavimo gyvenimo prosvaitės.

Čia, aišku, peršasi Algimantui pasiūlymas: kadangi šio tipo nuotraukos yra visapusiškai pavykę, tad kodėl nepasigilinti kiek daugiau ir šiam fotografijos žanre?

Liečiant nuotraukų parinkimą šioms keturioms tomams, neradau jokio bendro vardiklio. Apie tai paklaustas, pats Algimantas pasiūlymą, kad nuotraukos šiuose albumuose nėra parinktos atstovauti kuriai nors specifinei temai ar net nuotakai. Šie keturi albumai yra lyg katalogas paskirų nuotraukų, kurios būtų perkamos ir naudojamos pavieniui, jau išplėdint iš albumų.

Mano manymu, tai nėra tikslusėjimas. Kadangi šitie albumai yra puikiai leidėjo apipavidalinti, jie, be abejo, fotografinio meno mėgėjų bus laikomi kaip yra, t. y. neišplėdint atskirų lapų. Todėl būtų buvę tikslu sugrupuoti paskirų temų nuotraukas į atskirus albumus, nuotraukų eigai duodant tam tikrą logiką.

Užkliudžius nuotraukų atrin-

Alfonsas Nyka - Niliūnas

TENEBRAE

Iškilus iš Tenebrae,
Pirmąkart atvėrusi akis, tu gulėjai
Edene, ant jaunos Hiddekel upės kranto,
Žiūrėdama į savo nuogą kūną,
Tapusį žodžiu, kurį
Aš tau turėjau pasakyti.

Atletiškas ir jaunas
Angelas stovėjo prieš tave,
Amžinojo atsiųstas nubausti,
Neatitraukdamas didžiulių
Neparegėjusių akių nuo tavo
Medum ir pienu
Trykštančių krūtų.

Bet angelas ir aš,
Neradę žodžio, buvom nubausti,
Nutrenkiant į Tenebrae,
Kur mes abu, akli,
Ieškom tavęs tamsoj.

1979

RYTAS IŠDAVĖ TAVE

Rytas išdavė tave, įrašęs
Paskutinę M raudoną
Atsiminimų rašalą į skausmo knygą,
Paliktą prieš daugelį metų
Ant mūsų lango. Pievose ir girioj skamba
Laukinis Persefonos balsas.

Laikas įsitempė iki trūkimo. Laiškas.
Bet kam? Ir aš staiga regiu:
Mūsų nesuskaitomais langais namų kieme
(Kur mus atvedavo dryžuota
Prijuoste besišluostanti akis sena tarnaitė)
Vidurnaktį (po šermenių) sugrįžus stovi
Tavo akis nuleidusi vėl
Skudurinė lėle ant rankų,
Atėjus paskutinį kartą
Pažvelgti į nebeatsakomą ir tuščią
Kambarį, kur skamba
Laukinis Persefonos balsas.

1979

SOMA SEMA

Ir šiandien dar atsimenu — tai buvo
Sapne (nors tu sakai, kad negali
To sapno prisiminti), mūšų
Sapne, kurs vis dar stovi prieš akis.
Klausyk: mes bėgome abu užduse,
Laikydami, kaip vaikai, už rankų,
Aukštais koridoriais, nukabinėtais
Senoviškais žemėlapiais ir herbais
(Bet kur? Kieno tas namas? Kokiam
Krašte? Ir ar galėtumėm jį rasti?).
Per tamsią oratorią, kurios
Skliantų aukštybėje vargonai užė
Gregorianiškas maldas. Iš ten
Staiga patekome į nuožulnių rūmų
Obecenikais vešlių gelių terasą.
Su prielauka, kurioj, kaip Claude Lorrain
Marinoje, bures išskleidė, laukė
Maži ir dideli laivai — kaip paukščiai,
Ir jų aukštų jūreivių akyse
Gulėjo mirusi raudona saulė.

Ir jie mus išvežė. Ir nebegrižom —
Nei aš, nei tu. Mes niekad nebegrižom
Ir niekad nebegrišim. Nuo to laiko
Nebesam, nebebuvom ir nebusim,
Net nežinodami, kur mūsų kapas:
S o m a s e m a.

1964

Alfonsas Nyka-Niliūnas

Nuotrauka Vytauto Matelio

Ryškiajam žeminiukų kartos poetui Alfonsui Nykai-Niliūnui š. m. liepos 15 d. sulaukė 60 metų. Tai netikėtumas! Juk, atrodo, dar taip neseniai žeminiukai spaudoje ir šiaip viešomis progomis būdavo vadinami „jaunaisiais poetais“. O šiandien jie visi jau peržengė arba žengia per 60 metų slenkstį. Normaliai laisvos tautos kultūriniam gyvenime Alfonsas Nyka-Niliūnas atveju jau būtų prirakta nemažai studijų apie jo poezijos knygą, studentai gilintųsi į disertacinius elipsinių kildus, būtų leidžiami jo kūrybos rinktinės bei visumos tomai. Tačiau šiandien pavertętoje tėvynėje ir Alfonsas Nyka-Niliūnas, ir kitų žeminiukų žeminiukų viešumoje kaip ir nėra, o lievi jo dėmesį talpų nukreipus į visai kitas sritis. Toliau rašytojo egzilo gyvenimo kontekste mūšos sukakties proga spausdiname čia pluoštą jo naujų eilraščių, išspausdintų dideliu ir dar vis didinamu poeto indėliu visos mūsų literatūros srudin.

NEGRĮŠK

Einu iš namų,
Nors vis dar neišmokau
Grįžimo kalbos.

Papūgos riksmas. Lentynėlės
Dialektika ir metafizika.
Apakusi dagerotipija.
Dievų ir žodžių kūnai.
Gramatikos laukuos
Mūsų laukia Kliternestros.
Alkestis mirė:
Negrįšk!

1977

Algimantas Karys, S. J.

Nr. 66 — Šilutės Piliakalnis, PA 1968

kima, jausčiausi nusikaltęs skaitytojui, nepaminėjęs bent kelių nuotraukų, kurios, bent mano manymu, yra žemiau bendro leidinio lygio. Jų silpnumas pasiūlymą kieliapusiškai. Vienos jų (Nr. 45 ir 111) yra techniškai silpnos, kitose (Nr. 23 ir 84) jaučiasi turinio trūkumas, o dar kitos (Nr. 16 ir 53) pasiūlymą blankumu. Esu tikras, kad Algimanto negatyvuose netrūksta svarių nuotraukų, kurių panaudojimas būtų tik kelis šio leidinio lygi.

Nuotraukų parinkimas parodomis bei leidiniams, aišku, priklauso nuo parinkėjo reliatyvaus nuotraukų vertinimo. Objektiviausias darbų parinkimas įvyksta, kai parinkėjas nėra artimai susijęs su pačiu fotografu arba jo darbu. Sunkiausiai gi šrink-

ti tinkamiausias nuotraukas yra pačiam fotografui. Tai yra todėl, kad pats kūrėjas yra jausminiai prisirišęs prie kai kurių savo darbų, nors jie ir nėra pakankamai aukšto lygio ir juos vis tiek parenka parodomis ar leidiniams.

Prieš baigiant, norėtumėsi paliesti šio leidinio formatą t. y. nuotraukų dydį. Aš manau, kad viena iš priežasčių, kodėl fotografija nebuvo taip ilgai priimta į vaizdinių menų ratelį, yra ta, kad fotografai ribodavosi (ir dar ribojasi) mažu, galima sakyti miniatiūrinio formato. Mažas formatas nesukelia atsimintino įspūdis, nepatraukia masių dėmesio. Mažos nuotraukos paprastai visuomenės yra asocijuojamos su šeimos albumais, bei žurnalais, bet ne su galerijomis ar me-

no muziejais. Tik paskutiniame dešimtmetyje fotografai drįso išeiti į didesnę formatą. Kai aš kieno namuose pamatau gražiai įremtą, didelę nuotrauką, man pakutena paširdžius, ir aš mintyse nusilenkiu prieš tų namų šeimininką. Algimantas išėdėmas į didesnio formato vandenį, eina su progresyvia fotografinio meno srove.

Paminėtina, kad Algimantas prieš kiek laiko šiaurinėje Chicagoje atidarė savo paties meno galeriją. Pirmutinė šios galerijos paroda buvo jo paties retrospektinis darbų pristatymas. Taip pat paminėtina, kad Algimantas yra pakviestas su savo darbais į garsiąją Keystone galeriją Kalifornijoje.

Red. pastaba. Po neseniai įvykusios Algimanto Kezio fotografijų parodos „Galerijoje“ (744 N. Wells St., Chicagoje), Kezy susilaukė palankių atsiliepimų amerikiečių spaudoje (Chicago Sun-Times, Chicago Magazine) ir buvo pakviestas kitų galerijų išstatyti savo darbus: 1) Douglas Kenyon galerijoje (155 E. Ohio, Chicago) jo paroda vyksta dabar iki rugsėjo 4 d.; 2) Keystone galerijoje, Santa Barbara, CA — visą rugpjūčio mėnesį; 3) Kroch's and Brentano's knygų parduotuvės vitrineje Chicago miesto centre — Kezio fotografijos apie Chicago miesto būnyčias (paroda jau pasibaigė). Kezio fotografijų kaina šiose galerijose yra \$250.00 už vieną.

Išleidžiama Telsių vyskupija

Bronius Kvildys, "Mūsų Lietuvos" ketvirtinio autorius, kurio paskutinis tomas pasirodė 1968 metais, ėmėsi naujo darbo — ryžosi pradėti naują serijinio veikalų paruošimą. Tai "Lietuvos bažnyčios". Užprojektuota paruošti ir išleisti 6 tomai, skiriant kiekvienai vyskupijai po tomlą. Ši veikalų atskirais tomais ryžosi leisti Amerikos Lietuvių bibliotekos leidykla.

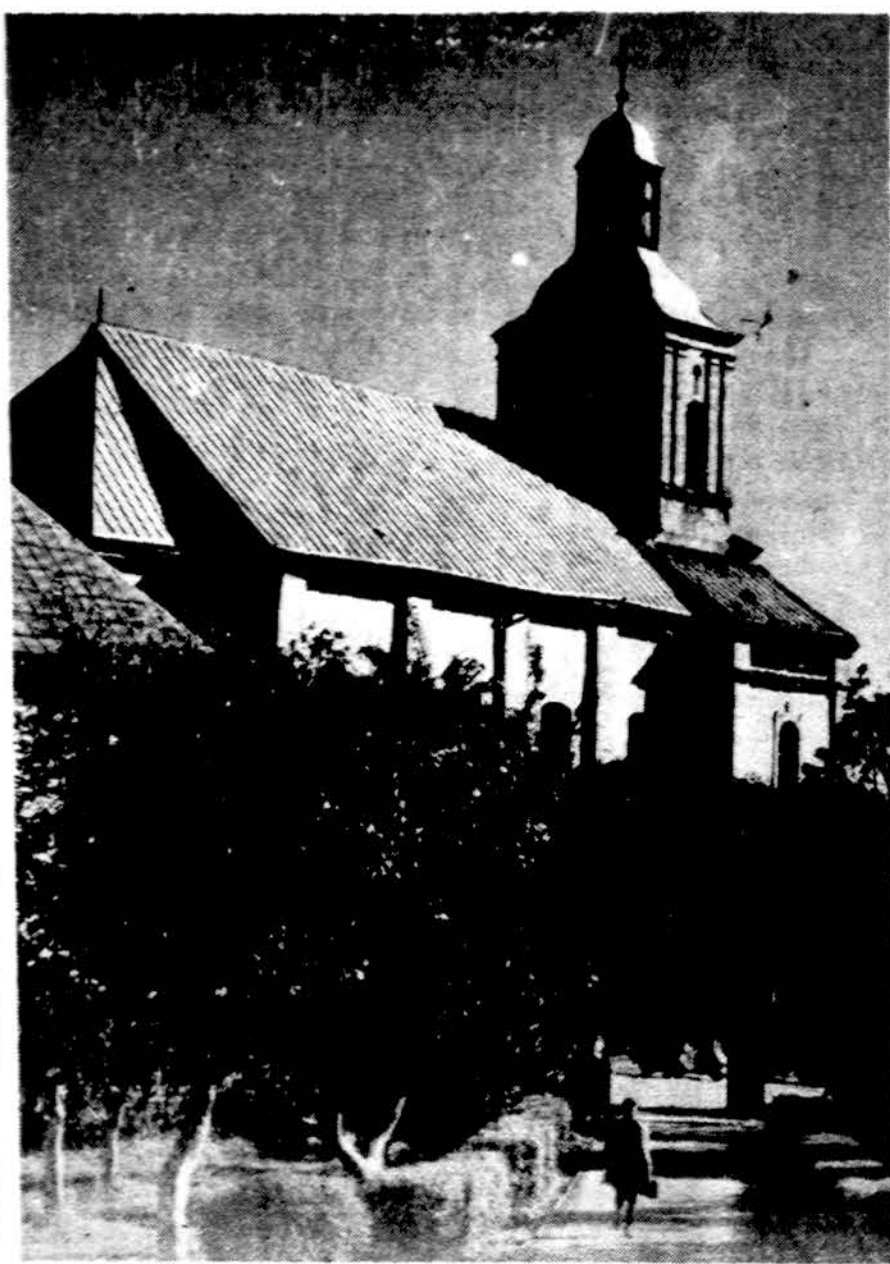
Pirmasis veikalas tomas — "Telsių vyskupija" baigiamas spausdinti Mykolo Morkūno spaustuveje, Chicagoje. Šios vasaros metu Zonne knygriškla atliks įrašymo darbus, o spalio 3 d. Jaunimo centro kaviniėje knygų leidėjas yra numatęs surengti šio nesilinio veikalų susitikimą.

Reikalas uždokumentuoti raštus ir iliustracine medžiaga Lietuvos bažnyčių istorijos bruožus labai aktualus ir skubus, nes nuo 1944 metų bažnyčios okupantų įnirtingai griaunamos iš šorės ir vidaus. Buvo sunaikinta daug įdomių, be galo vertingų religinių paminklų bei meno kūrinių, skulptūrų, senų freskų, vitražų, vargonų, liturginių dalykų. Daug kur sužaloję vertingi interjerai. Nemaža bažnyčių buvo iš katalikių atimta ir paversta įvairiais sandėliais. Daug pastatų žuvo karo aurose. Daug bažnyčių pastatų neprižiūrėti nyksta.

Pradėta nuo Telsių vyskupijos daugiausia todėl, kad knygos autoriui pavyko pirmiausia surinkti iliustracinę medžiagą. Pateikiama net apie 1000 šios vyskupijos bažnyčių bei kitų religinių objektų nuotraukų: bažnyčių (iš lauko ir vidaus), varpinių, koplyčių, šventorių, vartų, kryžių, etc. Viso šiam tome aprašytos 176 bažnyčios. Gal keturi penktadaliai nuotraukų naujos, gamintos paskutinių kelerių metų laikotarpiu. Knygos autorius, teikdamas medžiagą, turėjo bendradarbių ne tik išėjimoje, bet ir okupuotoje Lietuvoje. Redakcinę kolegiją sudarė: Paulius Jurkus, Bronius Kvildys, kun. Petras Patlaba ir kun. Anicetas Tamoršaitis. Architektūrinės pastabos paruošė dr. Jurgis Gimbutas. Knygą meniškai apipavidalino ir viršelį nupiešė leidinio techniškas redaktorius dail. Petras Aleksa. Telsiškiai kunigai išėjimoje ir kiti geradariai parėmė leidinio darbą, pradėjai sudėdami nemažą auką.

Sovietinė okupacija gali dar ilgesni laiką užsistoti. Vadinasi, bus tęsiamas ir bažnyčių naikinimas. Tokio plačiojo apimties veikalas apie Lietuvos bažnyčias okupuotame krašte neįmanoma nei paruošti, nei išleisti. Taigi labai gerai, kad šio darbo buvo imtasi išėjimoje.

Turime gerų duomenų, kad ši knyga bus graži dovana ne

Telsių katedra, 1978 m. nuotrauka.

(Iš Br. Kvildos archyvo)

tiktai išėjimoje, bet ir pavergtosios Lietuvos lietuviams. Knygos autorius toliau renka medžiagą kitoms tomams. Skaitytojai kviečiami jam padėti. Turintieji baž-

nyčių, koplyčių, varpinių ir kitų religinių nuotraukų, prašomi rašyti Br. Kvildai, 5747 So. Campbell Ave., Chicago, IL, 60629.

Nauji leidiniai

• Leonardas Andriejus, ETERNAL DREAM. Selected poems. Edited and translated by Jonas Zdanys. Published by Maryland Books, Inc., 84-39 90th D Street, Woodhaven, N.Y. 11421. Library of Catalog Card No.: 77-72585. ISBN 0-87141-061-3. Printed in The United States of America by Franciscan Press, 341 Highland Blvd., Brooklyn, N.Y. 11207.

Rinkinyje 68 psl., kietais viršeliais, apimantis ir viršelio piešinys Romo Viesulo. Knygos kaina — 6 dol.

Tai jau antrasis poeto Leonardas Andriejus poezijos plauštas, pateikiamas anglų kalba. Pirmasis toks buvo "Amens in Amber" 1968 m.

Trijų puslapių šios knygos įvade vertėjas Jonas Zdanys aptaria Leonardo Andriejaus poezijos ypatybes ir supažindina skaitytoją su pačiu autoriumi. Rinkinyje spausdinami 46 eilėraščių.

Jie susikirstė į šiuos tris skyrius: You are my Father; Again the night; Shores of oblivion.

• Tėvynės SARGAS, 1980 m., Nr. 2. Leidžia Popiežiaus Leono XIII literatūrinis fondas. Redaguoja Petras Maldeikis, 117 Sunset Drive, Hot Springs, Arkansas, 71901. Administruoja

Antanas Bakčytis, 6819 S. Washenaw Ave., Chicago, IL 60629. Šio numerio kaina — 3 dol.

Pagrindiniai straipsnių akcentai: Steigiamasis seimas atbaigė nepriklausomos Lietuvos valstybės atkūrimą; Amerikos mokyklose išėjimų vaikai auklėjami kitokiais žmonėmis negu jų tėvai augo Lietuvoje; Užsienyje išlikę diplomatai Vliko esmę suprato kitaip, negu ją suprato jo kūrėjai; Didėjant sovietų apsiginklavimui ir jų agresyvumui, kartu didėja ir jų grėsmė laisvajam pasauliui; Pagalbto aneksijos nepripažinimas yra vienas JAV politikos bruožų; Donelaičio kūrybos genijus nebuvo laiku supratas bei įvertintas tiek švietimui, tiek ir savijū.

• Jokūbas Kregždė, REFORMACIJA LIETUVOJE. Istorinė apybraiža. I tomas. Devenų Kultūrinio fondo leidinis, Nr. 5. Išleista 1980 m. Chicagoje. Viršelis dail. inž. Hermano Povilonio. Spaudė Mykolo Morkūno spaustuve Chicagoje. Tiražas — 600 egz. Kaina — 5 dol. Leidinys išspausdintas, 272 psl.

Antano Vaičiulio poezijos knyga

Mūsų literatūros raidoje Antanas Vaičiulaitis yra labiausiai žinomas kaip puikias stilius ir skaitytąjį priraiščių temų beletristas. Tačiau visą laiką jis nebuvo užsidėjęs ir nuo poezijos. Nors ir ne po daug, bet vis laiką nuo laiko pasirodydavo jo eilėraščių mitymų kultūrinėje periodikoje. O dabar štai Lietuvos knygos klubas Chicagoje išleidžia visą Antano Vaičiulio eilėraščių rinkinį. Tai knuščiai atrinkta ir savo forma labai išbaigta poezija. Knyga pavadinta gražiu, skambiu vardu: „Ir atlekt volongė“.

Šiai eilių knygai viršelį yra nupiešęs dail. Viktoras Petravičius. Leidinyje bus netoli 60 ilgesnių ir trumpesnių eilėraščių, suskirstytų į šiuos skyrius: Skaudės sodas, Prie žaliųjų vandenių, Dešėliai, Pieva. Knyga jau yra lauzdoma ir puslapius „Draugo“ spaustuveje ir skaitytojams bus atiduota ateinančių rudeni.

Lietuvių ekslibriai

Amerikos Lietuvių bibliotekos (Lithuanian Library Press) leidykla šiuo metu intensyviai ruošia Vitolio Vengro knygą „Lietuvių ekslibriai“. Leidinys bus istorinė lietuvių ekslibrių apžvalga, pradedant 16 šimtmečiu, einant per nepriklausomos Lietuvos laikotarpį iki pat šių dienų. Knygoje bus reprezentuojami 44 dailininkai, kėtos jų biografijos ir ekslibrių pavyzdžiai.

Leidykla labai stengiasi, kad knyga būtų atspausdinta iki rugpjūčio 21 d., kada Vienoje, Austrijoje, prasidės tarptautinė ekslibrių paroda. Joje dalyvaus taip pat daug lietuvių dailininkų, ekslibrių mene aiškiai pirmiausių.

Žibuntas Mikšys Chicago miesto centre

„Galerijoje“ (744 N. Wells St.) vakar atidaryta lietuvių grafikos paroda, pavadinta angliskai „European Graphics“. Paroda

giantis. Beisai tėvų baidydamos, pareisi duonos ieškodamos. Ir vaigis nevagia kitiems matant. Viskas žūrojo ir mokytoja akis išplėtė. Yra atėdavo ne tik šventiška nusiteikė, bet ir šventiška pasipuošė (Vincas).

Stasys Barzdukas

doje vyruoja Paryžiuje gyvenančio dail. Žibunto Mikšio darbai. „Galerijoje“ atidaryta kiekvieną dieną, išskyrus sekmadienį, nuo 11 val. ryto iki 6 val. vakaro. Telefonas: 280-1149.

Parodų tvarkaraštis „Galerijoje“:

Liepos 18 - rugpjūčio 16: Lietuvių grafikų paroda, pabrėžiant Žibunto Mikšio kūrybą.

Rugpjūčio 22 - rugsėjo 26: Algimanto Kezio fotografijų ciklas „Medžiai“.

Rugsėjo 29 - spalio 18: Uosto juodvelnio fotografijų paroda ir knygos pristatymas apie Brown universitetą.

Spalio 24 - lapkričio 15: Audriaus Plioplys paroda „Literary and Philosophic Renderings“.

Lapkričio 21 - gruodžio 20: Raimundo Lapšio kristalo dirbinių paroda.

Audrius Plioplys dailės pasaulyje

Dr. Audrius Plioplys, anksčiau gyvenęs Washingtono, D.C., šiuo metu dirba savo profesijos — medicinos srityje Rochesterio, Minnesotai. Tačiau neapleidžia ir savo patėgių kūrybinio meno pasaulio. Kaip žinome, „Draugo“ kultūriniam prieidėjai atvejis jis buvo rašęs apie mažai kam žinomas M. K. Ciurlionio paveikslų širvą ir Vakarų Europą šio šimtmečio pradžioje. Gyvendamas Washingtono, dr. Audrius Plioplys savo dailės darbus gana aktyviai teikėsi sostinės meno gyvenime, atkreipdamas į save spaudos dėmesį.

Čikagos miesto centro lietuviškoje „Galerijoje“, 744 N. Wells St., Audrius Plioplys paroda, pavadinta „Literary and Philosophic Renderings“ bus atidaryta ateinančių rudeni nuo spalio 24 iki lapkričio 15 d.

TRISDEŠIMTASIS „DRAUGO“ ROMANO KONKURSA

1. Dienraštis „Draugas“ skelbia dailiosios pranos romano, apimančio trisdešimtąjį konkursą. Rinkraščius įteikti paskutinis data yra 1980 m. lapkričio 1 d.
2. Geriausiojo kūrinio autorinai skiriamas 2,000 dolerių premija. Mecenatai yra kun. dr. Juozas Prunskis (1,000 dol.) ir a. a. dr. Jonas Gilandis (palkimas 1,000 dol.). Konkursui norėdus tikslumo kriterio, premija nesiskiria.
3. Kūrinio autorius patvirtina patys autorinai. Rinkraštis turi būti parašytas maždaug, nesumažinus kaip 200 romaninio formato puslapių.
4. Kūriniai atveiti adresu: Dailiosios pranos konkursas Ikonai, Draugas, 4646 W. 63rd St., Chicago, IL 60639.
5. Spausdinimo bei išleidimo leidimo autorinai turi pateikti atspausdintą, o atskirame uždavime vėlo pažymėti savo tikrąjį pavardę ir adresą, telefoną, ten pat įrašant kūrinio antraštę ir pasirinktą apyvardį. Toliau kaimiškai širškais premijuojant kūrinį, atskirame tik leidimo autorius vėlo.
6. Dvieji tiksliausiai dolerių premiją gaus autorius be papildomo honoraro pirmosios laidos tose perleidykla „Draugo“, įskaitant tose spausdintose dienraščio ir žiniatinklų atskirais leidimais arba tik žiniatinklų leidimu. Premijos sumokėjimas, autorinai spausdinimo sąlygas nuropys, sutany su „Draugo“.

Lėktuvas skrenda žmogaus jėgomis

Šį pavasarį Chicagos Mokslo ir pramonės muziejuje buvo įdomi proga apžiūrėti aviacijos keistenybę. Tai žmogaus jėgomis varomas lėktuvas, kurio 1979 m. buvo perkristas Anglijos kanalas.

Sis skridimas yra reikšmingas aviacijos technologijai.

Atrodo, kad kartais technologijos srityse grįžtama į protėvių praminžiotus girių ir laukų takelius, į jų senoviškas, tamsokas bandymų laboratorijas. Šiandien, su moderniomis XX a. analizės priemonėmis bei ištekliais, vėl bandome išspręsti anuokart neišspręstus uždavinius. Sis savotiškas, istorinis žvilgsnis į technologiją yra įdomus. Juo motyvuojame jaunesniąją kartą, o taip pat geriau ir ypatingiau suprantame praėjusius dirbusius išradėjų bei mokslininkų genialumą, padarytas klaidas ar tuometinės technologijos ribas. „Draugo“ skaitytojams tokios temos yra lengviau suprantamos, jos dvelkia savotiška romantika ir gal šiek tiek paryškina dabartinių dienų technologijos sukūrį, kuriame visi gyvename. Patekę į šiandieninę JAV energijos krizę, tokiu žvilgsniu vėl susikaupiame prie žmogaus proto bei raumenų ištekliai ir bandome, pasitelkę technologiją, vis plačiau praversti duris išradimams, patobulinimams, naujovėms. Šalia šio visko, be abejo, yra malonu pasidžiaugti pačiu principiniu pasiekimo laimėjimu.

Tokios mintys suksai rašant apie žmogaus jėgomis, be jokio motoro, varomo lėktuvo sėkmingą skridimą. Tai yra įdomus, daug žadantis technologijos laimėjimas, jau šiandien įrašytas į aviacijos istoriją. Apie jį, nėra kalbos, dar daug girdėsite kad ir XXI-me amžiuje.

Panašus lėktuvas, to paties konstruktoriaus pastatytas 1977 m. nusikrido truputį toliau kaip mylią; 1979 lėktuvas perskrido Anglijos kanalą. Apie šį įvykį jums rašo mūsų vizito muziejuje partneris ir šio straipsnio bendrininkas Tomas Dundzila.

1979 birželio 23 d., 5:51 v. r. pasivymėjęs dviratinkas Bryan

ANTANAS DUNDZIJA IR TOMAS DUNDZIJA

Alan, smarkiai mindamas kojomis pedalus, vien savo jėgomis pakilo lėktuvu į orą. Lakūnas ne tik vairavo lėktuvą, bet, mindamas kojomis, kartu suko į propelerį. Šį kartą pakilimas buvo ypatingas tuo, kad skridimo tikslas buvo už 22 mylių esanti Prancūzijos pakrantė. Pakilta Anglijos Folkstone apylinkėje, laimingai nusileista Cap Griz Nez, Prancūzijoje, perskridus Anglijos kanalą. Vien žmogaus jėgomis per 2 val. 49 min. nusikrista 22 mylios ir 453 jardai. Daugiausia teko skristi tik kelių pėdų aukštyje virš bangų, nors skrista ir 15 pėdų ir tik kelių inčų aukštyje. Atlikęs skridimą lakūnas, kartu su specialiai pastatytu lėktuvo konstruktorium dr. P. MacCready, laimėjo 200,000 premiją, kurią paskyrė industrialistas Kremer ir britų Karališkoji aeronautikos draugija.

Ju lėktuvas buvo ypatingas, pritaikytas žmogaus varomam skridimui. Lėktuvo sparnai, kaip matėme muziejuje, yra apie 93 pėdų ilgio ir 472 kv. pėdų ploto. Lėktuvą stumia piloto kojomis minamas, 13 pėdų 6 in. skersmens propeleris. Tačiau lėktuvas sveria tik 55 svarus, gi su lakūnu — 215 sv. Taigi sparnų apkrovimas tėra tik 215/472 = 0.455 = 7.3 uncijos per kv. pėdą, beveik juokingai mažas. Lėktuvas

yra aptrauktas labai lengva, Du Pont bendrovės pagaminta, plastikine medžiaga ir buvo pavadintas „Gossamer Albatros“ — lietuviškai išvertus, „Voratininkis albatrosas“.

Užrietus galvą ir vaikščiojant muziejuje, noromis nenoromis prisiminė graikų mitologijoje randamas Ikaras. Jis, prie rankų ir kojų vašku prisidlijaves paukščio plunksnas, spūdingai ne tik skrido, bet ir žuvo. Per aukštai iškilus, saulės spinduliai išstipdė vašką, atspalaidavo plunksnos ir „pirmasis žmonijos lakūnas“ žuvo jūros bangose...

MŪSŲ KALBA

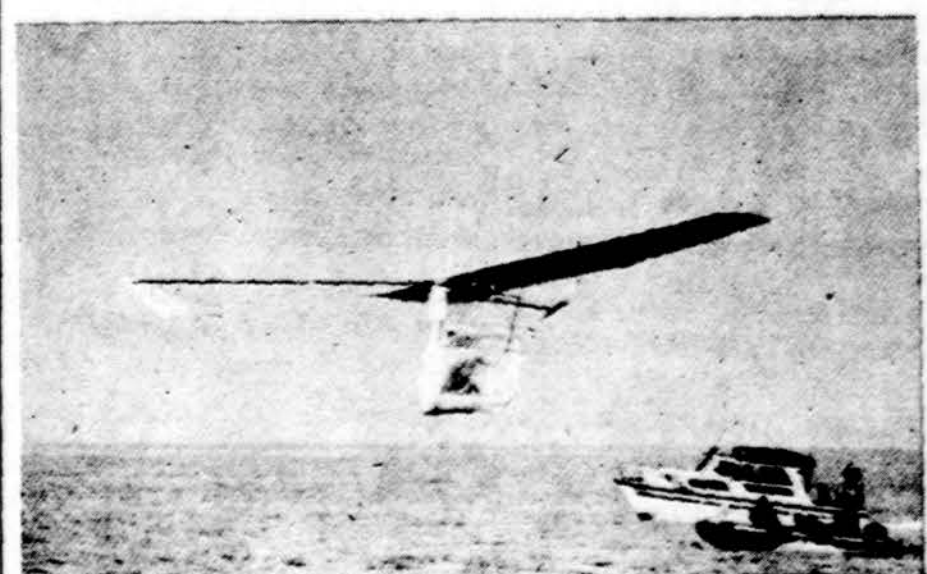
Dalyvinės aplinkybės

Dalyviai, pusdalyviai ir padalyviai sakinyje eina kuria nors aplinkbe. Kai jie vartojami vieni, kabeliais neskiriami, pvz.: Žalty, atsigręžęs prašėjo žmogaus balsu. Kai dalyvinės, pusdalyvinės ir padalyvinės aplinkybės išplečiamos bent vienu savarankišku žodžiu ir įgyja prasminį bei intonacinį savarankiškumą, jos gauna sakinio vieneto reikšmę, atsako į tą patį klausimą ir tada išskiriamos kabeliais, pvz.: Žalty, atsigręžęs į Eglę, prašėjo žmogaus balsu. Nesvarbu, ar

šios dalyvinės, pusdalyvinės ir padalyvinės išplestos dalyys yra sakinio pradžioje, viduryje ar pabaigoje. Lietuvoje veikianti Lietuvių kalbos komisija tokių dalių skyrybą aiškina šiais pavyzdžiais: Išėjusi iš miško, mergina net stabtelėjo. Girdėdama jos pasakojimus, vyrai tik juokėsi. Jis ilgai negalėjo užmigti, prisiminęs tą netikėtą susitikimą. Stebėjosi vi-sa šeimyna, girdėdama tokią keistą kalbą.

Tačiau kabeliais išskiriamas ir vienas dalyvis, pusdalyvis ir padalyvis, kai juo prijungiamas šalutinis sakinyje, pvz.: Vaikas, norėdamas, kad jį pasiimtų kartu, ėmė prašyti.

Išplesti dalyviai, pusdalyviai ir padalyviai, neturintys prasminio bei intonacinio savarankiškumo, kabeliais neskiriami, pvz.: Kai kas ir nieko nepadaręs išlisi. Motinai net pagalvojus apie tai rankos dreba. Visą vakarą marti nosį nukabinus varškėčioja. Tu manęs iš aukšto žiūrėdamas nebauginai. Saulelė šildė savo spinduliais ir kaip imanydama gaivino. Jis labai susirūpinęs grįžo iš darbo. Rytą jie dirbs laukuose iki saulelės leidžiantis. Miško žvėrim sunkiausia būna žiemai bei-

Žmogaus kojomis varomas lėktuvas „Albatrosas“ skrenda per Lamanlio kanalą.